

Εισαγωγή στις Μεταφραστικές Σπουδές

Ενότητα 1 : Θεωρία της μετάφρασης

Ελένη Κασάπη

Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Θεωρία της Μετάφρασης

Εισαγωγικά

Περιεχόμενα ενότητας

1. Διδακτική της Μετάφρασης.
 - α. Αντικείμενα της Μετάφρασης.
 - β. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς.
 - γ. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς και δυσκολίες στη διερμηνεία.
 - δ. Διερμηνεία νοηματικής και επαγγελματικές προοπτικές.
2. Κλάδοι θεωρίας της μετάφρασης.
3. Περίσταση Επικοινωνίας.
4. Μεταφραστικά Προβλήματα – Δυσκολίες.
5. Μετάφραση και Ζωή.
6. Ιστορικά.
7. Σύνοψη.

1. Διδακτική της Μετάφρασης

Η μετάφραση ανήκει στις Ανθρωπιστικές Σπουδές, όπως π.χ. και οι:

- i. Λογοτεχνία.
- ii. Γλωσσολογία.
- iii. Μεταφρασμένη λογοτεχνία.
- iv. Διδακτική.

α. Αντικείμενα της Μετάφρασης

- Είδη μεταφράσεων.
 - i. Λογοτεχνική μετάφραση.
 - ii. Μετάφραση ειδικών κειμένων.
 - iii. Θρησκευτική μετάφραση.
 - iv. Μετάφραση τεχνικών κειμένων.
 - v. Μετάφραση δημοσιογραφικών, πληροφοριακών, διαφημιστικών κειμένων.
 - vi. Μετάφραση προφορικού λόγου.
 - vii. Μετάφραση νοηματικής γλώσσας.

ι. Λογοτεχνική μετάφραση

- Κλασσική.
- Παιδική.
- Σύγχρονη.
- Θεατρικά κείμενα.
- Ποίηση.
- Αρχαία λογοτεχνία.

ii. Μετάφραση ειδικών κειμένων

- Ιατρικά κείμενα.
- Νομικά κείμενα.
- Οικονομικά κείμενα.

iii. Θρησκευτική μετάφραση

- Ιστορία πολιτισμού.
- Ορολογία.
- Ορογραφία.

iv. Μετάφραση τεχνικών κειμένων

- Οδηγίες χρήσης.
- Εγχειρίδια λειτουργίας.

Τα παραπάνω κειμενικά είδη συνήθως περιλαμβάνουν και απεικόνιση των όσων περιγράφονται.

ν. Μετάφραση δημοσιογραφικών, πληροφοριακών, διαφημιστικών κειμένων

- Λεξικά.
- Εγκυκλοπαίδειες.
- Άτλαντες.
- Άρθρα επικαιρότητας.

vi. Μετάφραση προφορικού λόγου

Διερμηνεία:

- Σε δικαστήρια.
- Σε συνέδρια.

Κινηματογραφικές ταινίες.

β. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς (1)

Για τη λογοτεχνική μετάφραση είναι απαραίτητη η γνώση:

- ✓ Ιστορίας λογοτεχνίας.
- ✓ Ιστορίας πολιτισμού.
- ✓ Ιστορίας της γλώσσας.
- ✓ Κριτική θεωρία.

β. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς (2)

Για την μετάφραση ειδικών κειμένων είναι απαραίτητη η γνώση:

- ✓ Της εκάστοτε ειδικής επιστήμης.
- ✓ Ιστορίας πολιτισμού.
- ✓ Ορολογίας.
- ✓ Ορογραφίας.

Στη μετάφραση ειδικών κειμένων γίνεται χρήση και εμπλουτισμός:

- ✓ Θησαυρών.
- ✓ Ορολογικών βάσεων.
- ✓ Σωμάτων κειμένων.

β. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς (3)

Για τη θρησκευτική μετάφραση:

- ✓ Ιστορίας πολιτισμού.
- ✓ Ορολογίας.
- ✓ Ορογραφίας.

β. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς (4)

Για την μετάφραση τεχνικών κειμένων είναι απαραίτητη η γνώση:

- ✓ Ιστορίας πολιτισμού.
- ✓ Επιστημονικών γνωστικών πεδίων.
- ✓ Ορολογίας.
- ✓ Ορογραφίας.

γ. Απαραίτητοι γνωστικοί τομείς και δυσκολίες στη διερμηνεία

Για τη διερμηνεία είναι απαραίτητη η γνώση όλων των τομέων που προαναφέρθηκαν. Οι δυσκολίες είναι οι εξής:

- Περιορισμένος χρόνος -> στιγμιαία μετάφραση.
- Κούραση.
- Εργαζόμενη μνήμη.
- Παράγοντες στη διαχείριση της διαγλωσσικής έντασης:
 - Τύπος κειμένου.
 - Πυκνότητα κειμένου.
 - Γνώσεις του μεταφραστή.
 - Διαχείριση του χρόνου.

δ. Διερμηνεία νοηματικής και επαγγελματικές προοπτικές

Νοηματικά κείμενα - Διερμηνεία νοηματικής γλώσσας – Προοπτική επαγγελματικής εξέλιξης:

- ✓ Μικρός ανταγωνισμός.
- ✓ Δυνατότητα εργασίας εξ αποστάσεως μέσω διαδικτύου.

2. Κλάδοι θεωρίας της μετάφρασης (1)

- Η Θεωρία της Μετάφρασης χωρίζεται σε:

Διδακτική της μετάφρασης.	Επιστήμη της μετάφρασης.
<p>Ρυθμιστικός κλάδος:</p> <ul style="list-style-type: none">• νόρμες.	<p>Περιγραφικός κλάδος:</p> <ul style="list-style-type: none">• περιγραφή στρατηγικών μετάφρασης• μεταφραστικών εργαλείων• κριτικής μεταφράσεων• ιστορίας μεταφράσεων.
<p>Σε αντίθεση με τη διδακτική των γλωσσών που πηγαίνει από τα επιμέρους στο σύνολο, η διδακτική της μετάφρασης πηγαίνει από το σύνολο στα επιμέρους.</p>	

2. Κλάδοι θεωρίας της μετάφρασης (2)

Η θεωρία της μετάφρασης έχει διεπιστημονική βάση την οποία απαρτίζουν οι εξής κλάδοι:

- Συγκριτική λογοτεχνία.
- Πληροφορική.
- Ιστορία.
- Γλωσσολογία - Κειμενογλωσσολογία - Σημασιολογία.
- Φιλολογία.
- Φιλοσοφία.
- Σημειωτική.
- Ορολογία.
- Λεξικολογία.

3. Περίσταση Επικοινωνίας

Κείμενο 1 = πρωτότυπο (input) – Κείμενο 2 = μετάφραση (output).

Συγγραφέας 1 = ο συγγραφέας του πρωτοτύπου.

Συγγραφέας 2 = ο μεταφραστής.

Συγγραφέας 3 = ένας δεύτερος μεταφραστής, ένας αξιολογητής ή ο αναγνώστης της μετάφρασης.

Πολιτισμός 1 = ο πολιτισμός του πρωτοτύπου.

Πολιτισμός 2 = κατά τη διαδικασία της μετάφρασης, η μίξη των δύο πολιτισμών στον νου του μεταφραστή.

Πολιτισμός 3 = ο πολιτισμός της γλώσσας στην οποία μεταφράζεται.

4. Μεταφραστικά προβλήματα - Δυσκολίες

Ο μεταφραστής κατά τη διαδικασία της μετάφρασης πιθανότατα θα αντιμετωπίσει κάποια προβλήματα. Για τη λήψη των μεταφραστικών αποφάσεων ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία:

- ❖ Εντοπισμός του προβλήματος.
- ❖ Περιγραφή του προβλήματος.
- ❖ Συλλογή δεδομένων για το πρόβλημα.
- ❖ Λήψη της μεταφραστικής απόφασης.
- ❖ Αξιολόγηση της απόφασης - από δεύτερο άτομο.

5. Μετάφραση και Ζωή

- i. Μεταφράζουμε περιστασιακά.
- ii. Μεταφράζουμε στο σχολείο.
- iii. Μεταφράζουμε επαγγελματικά.

Οριοθέτηση διαφοράς Διερμηνείας και
Μετάφρασης μετά τον 12^ο αιώνα.

ι. Απαραίτητα για τη μετάφραση

Για να μπορεί κανείς να μεταφράσει σωστά δεν αρκεί να διαθέτει ένα πιστοποιητικό γλωσσομάθειας. Πρέπει να μπορεί να κάνει τα παρακάτω:

1. Ταξινόμηση κειμένων.
2. Εύρεση παράλληλων κειμένων.
3. Αξιολόγηση μεταφραστικών αποφάσεων.
4. Εφαρμογή σταθερών αξιών μεταφραστικής δεοντολογίας.
5. Χρήση μεταφραστικών εργαλείων.

ii. Μετάφραση στο σχολείο

- Στηριζόταν κατά κύριο λόγο στο συντακτικό.
- Δεν ήταν βασισμένη στην περίπτωση επικοινωνίας.

Διερμηνεία – Ειδικά λεξικά

Εμφάνιση πρώτων λεξικών νομικής ορολογίας από τους δικαστικούς διερμηνείς του Βυζαντίου τον 7^ο αιώνα.

Σε περίπτωση άδικης απόφασης η οποία στηρίζεται σε δικαστική διερμηνεία η ευθύνη βαραίνει τον διερμηνέα και όχι τους δικηγόρους, τους δικαστές ή τους διαδίκους.

6. Ιστορικά

Μετάφραση, τέλη 19^{ου} αιώνα: μετακίνηση από μια γλώσσα (Γλώσσα 1) σε μια άλλη (Γλώσσα 2).

Πχ. Cane non mangia cane. (4 λέξεις)

Ελληνικό ισοδύναμο:

Κόρακας δεν βγάζει κοράκου μάτι. (5 λέξεις)

Πιστή μετάφραση: απόδοση σημασίας του κειμένου 1 στο κείμενο 2. Οι παραπάνω προτάσεις έχουν την ίδια ακριβώς σημασία.

Παρελθόν - Παρόν

Παρελθόν: Ο τεχνίτης μεταφραστής
(γλωσσομάθεια, φιλολογική κατάρτιση).

Παρόν: Ο μεταφραστής θεωρείται
επαγγελματίας.

- Εφοδιασμός μεταφραστή με τεχνολογικά
μέσα.

7. Σύνοψη (1)

Θεωρία της μετάφρασης:

- Νέα επιστήμη.
- Διεπιστημονικής βάσεως.
- Με διάκριση σε ρυθμιστικό - περιγραφικό μέρος και διδακτικό – επιστημονικό μέρος.
- Με άμεση εξάρτηση από την Πληροφορική.

7. Σύνοψη (2)

Απαραίτητες γνώσεις για τη λογοτεχνική μετάφραση:

- ✓ Συγκριτική λογοτεχνία – για τη μελέτη πολλαπλών μεταφράσεων.
- ✓ Θεωρία της κριτικής – για την αξιολόγηση μεταφράσεων και την ερμηνευτική ανάλυση πρωτοτύπων.
- ✓ Ιστορία της λογοτεχνίας – για την αξιολόγηση μεταφραστικών επιλογών και στρατηγικών.

Απαραίτητες γνώσεις για τις ειδικές μεταφράσεις:

- ✓ Ιστορία επιστημονικού κλάδου.
- ✓ Ιστορία πολιτισμού.

Μεταφραστικά Εργαλεία

- Σώματα κειμένων.
- Παράλληλα κείμενα.
- Θησαυροί.
- Τράπεζες ορολογίας.
- Τράπεζες λέξεων.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελένη Κασάπη.
«Εισαγωγή στις μεταφραστικές σπουδές. Θεωρία της μετάφρασης». Έκδοση:
1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS237/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ρουμανλή Ελένη
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

